

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 15. julija 2010*

V zadevi C-256/09,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi členov 68 ES in 234 ES, ki ga je vložilo Bundesgerichtshof (Nemčija) z odločbo z dne 10. junija 2009, ki je prispela na Sodišče 10. julija 2009, v postopku

Bianca Purrucker

proti

Guillermu Vallésu Pérezu,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi J.N. Cunha Rodrigues, predsednik senata, P. Lindh, sodnica, A. Rosas (poročevalec), U. Lõhmus in A. Arabadžiev, sodniki,

* Jezik postopka: nemščina.

generalna pravobranilka: E. Sharpston,
sodni tajnik: K. Malacek, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 17. marca 2010,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za B. Purruker B. Steinacker, odvetnica,
- za nemško vlado J. Möller in J. Kemper, zastopnika,
- za češko vlado M. Smolek, zastopnik,
- za špansko vlado J. López-Medel Bäscones, zastopnik,
- za italijansko vlado G. Palmieri, zastopnica, skupaj z G. Russo, avvocato dello Stato,
- za madžarsko vlado R. Somssich, K. Szíjjártó in S. Boreczki, zastopniki,

- za portugalsko vlado L. Inez Fernandes, zastopnik,
- za vlado Združenega kraljestva H. Walker, zastopnica, skupaj s K. Smith, barrister,
- za Evropsko komisijo A.-M. Rouchaud-Joët in S. Grünheid, zastopnici,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 20. maja 2010

izreka naslednjo

Sodbo

- ¹ Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 (UL L 338, str. 1).
- ² Ta predlog je bil vložen v okviru pravnega sredstva, ki ga je pri Bundesgerichtshof vložila B. Purrucker, mati otrok Merlína in Samire Purrucker, proti odločbi Oberlandesgericht Stuttgart (Nemčija) z dne 22. septembra 2008, ker je bila s to odločbo priznana izvršljivost odločbe Juzgado de Primera Instancia n° 4 v San Lorenzo de El Escorial (Španija), s katero sta bila varstvo in vzgoja teh otrok dodeljena njunemu očetu.

Pravni okvir

- 3 Konvencija o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok je bila podpisana 25. oktobra 1980 v okviru Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu (v nadaljevanju: Haaška konvencija iz leta 1980). Veljati je začela 1. decembra 1983. Vse države članice Evropske unije so pogodbene stranke te konvencije.
- 4 Ta konvencija vsebuje različne določbe, katerih namen je zagotoviti takojšnjo vrnitev otroka, ki je bil nezakonito odpeljan ali zadržan.
- 5 Člen 16 Haaške konvencije iz leta 1980 določa predvsem, da sodni organ pogodbenice, v katero je bil otrok odpeljan ali v kateri je zadržan, ko je obveščen o tem, da je bil otrok nezakonito odpeljan ali zadržan, ne izda meritorne odločbe o pravici do varstva in vzgoje otroka, dokler se ne ugotovi, da pogoji za vrnitev otroka na podlagi te konvencije niso izpolnjeni.
- 6 Konvencija o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok je bila podpisana 19. oktobra 1996, prav tako v okviru Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu (v nadaljevanju: Haaška konvencija iz leta 1996). Nadomestila je konvencijo z dne 5. oktobra 1961 o pristojnosti in pravu, ki se uporablja, v zvezi z zaščito mladoletnih oseb.

- 7 Nekatere države članice, predvsem Zvezna republika Nemčija in Kraljevina Španija, te konvencije niso ratificirale. Pooblašcene so, da jo ratificirajo, z Odločbo Sveta z dne 5. junija 2008 o pooblastitvi nekaterih držav članic, da v interesu Evropske skupnosti ratificirajo haaško konvencijo iz leta 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok ali pristopijo k njej ter pooblastitvi nekaterih držav članic, da dajo izjavo o uporabi ustreznih notranjih predpisov zakonodaje Skupnosti (2008/431/ES) (UL L 151, str. 36).
- 8 Člen 11 Haaške konvencije iz leta 1996, ki je v II. poglavju z naslovom „Pristojnost“, določa:

„1. V vseh nujnih primerih so organi države pogodbenice, na ozemlju katere je otrok ali premoženje, ki mu pripada, pristojni za sprejetje vseh potrebnih varstvenih ukrepov.

2. Ukrepi, sprejeti na podlagi prejšnjega odstavka glede otroka, ki ima običajno prebivališče v državi pogodbenici, se prenehajo izvajati, takoj ko organi, pristojni na podlagi 5. do 10. člena, sprejmejo ukrepe, potrebne zaradi razmer.

3. Ukrepi, sprejeti na podlagi prvega odstavka glede otroka, ki ima običajno prebivališče v državi, ki ni pogodbenica, se prenehajo izvajati v državah pogodbenicah, takoj ko so v njej priznani ukrepi, ki so potrebni zaradi razmer in so jih sprejeli organi druge države.“

- 9 Člen 23 Haaške konvencije iz leta 1996, ki je v IV. poglavju z naslovom „Priznavanje in uveljavljanje“, določa:

„1. Ukrepi, ki jih sprejmejo organi države pogodbenice, se zakonito priznajo v vseh drugih državah pogodbenicah.

2. Vendar se priznanje lahko zavrne,

(a) če je ukrep sprejel organ, katerega pristojnost ne izhaja iz določb II. poglavja;

[...]“

- 10 Člen 26 te konvencije, ki je prav tako v tem poglavju, določa:

„1. Če je treba ukrepe, sprejete in pravnomočne v eni od držav pogodbenic, uveljaviti v drugi državi pogodbenici, se v tej drugi državi pogodbenici na zaprosilo zainteresirane strani razglasijo za pravnomočne ali se evidentirajo za uveljavitev v skladu s postopkom, ki ga določa pravo te države.

[...]

3. Razglasitev pravnomočnosti ali evidentiranje se lahko zavrne le na podlagi enega od razlogov, določenih v drugem odstavku 23. člena.“

- 11 Člen 31 Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL L 12, str. 1), določa:

„Pri sodiščih države članice se lahko vloži zahteva začasne ukrepe ali ukrepe zavarovanja, ki jih predvideva pravo te države članice, tudi v primeru, ko so po tej uredbi za odločanje o glavni stvari pristojna sodišča druge države članice.“

- 12 Bruseljska konvencija iz leta 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32), kakor je bila spremenjena s Konvencijo z dne 9. oktobra 1978 o pristopu Kraljevine Danske, Irske ter Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska (UL L 304, str. 1 in – spremenjeno besedilo – str. 77), s Konvencijo z dne 25. oktobra 1982 o pristopu Helenske republike (UL L 388, str. 1), s Konvencijo z dne 26. maja 1989 o pristopu Kraljevine Španije in Portugalske republike (UL L 285, str. 1) in s Konvencijo z dne 29. novembra 1996 o pristopu Republike Avstrije, Republike Finske in Kraljevine Švedske (UL 1997, C 15, str. 1, v nadaljevanju: Bruseljska konvencija), je v členu 24 vsebovala podobno določilo.

- 13 Pred začetkom veljavnosti uredbe št. 2201/2003 je Svet Evropske unije z aktom z dne 28. maja 1998 na podlagi člena K.3 Pogodbe o Evropski uniji sestavil Konvencijo o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih (UL C 221, str. 1, v nadaljevanju: Konvencija Bruselj II). Ta konvencija ni začela veljati. V obsegu,

v katerem je bilo njeno besedilo podlaga za besedilo Uredbe št. 2201/2003, se je sklicevala na pojasnjevalno poročilo k tej konvenciji (UL 1998, C 221, str. 27), ki ga je sestavila A. Borrás (v nadaljevanju: poročilo Borrás), za pomoč pri razlagi te uredbe.

- ¹⁴ Pred Uredbo št. 2201/2003 je bila sprejeta Uredba Sveta (ES) št. 1347/2000 z dne 29. maja 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo (UL L 160, str. 19). Uredba št. 1347/2000 je bila razveljavljena z Uredbo št. 2201/2003, ki ima širše področje uporabe.

- ¹⁵ V uvodnih izjavah 12, 16, 21 in 24 Uredbe št. 2201/2003 je navedeno:

„(12) Temelji pristojnosti v zadevah starševske odgovornosti, določeni v tej uredbi, so oblikovani tako, da kar najbolj upoštevajo interese otroka, zlasti kriterij povezanosti. To pomeni, da je v prvi vrsti pristojna država članica, v kateri ima otrok običajno prebivališče, z izjemo nekaterih primerov spremembe otrokovega prebivališča ali v skladu s sporazumom med nosilcema starševske odgovornosti.

[...]

- (16) Ta uredba ne sme preprečevati sodiščem držav članic, da v nujnih primerih sprejmejo začasne ukrepe in ukrepe zavarovanja glede oseb ali premoženja, ki se nahajajo v tej državi.

[...]

- (21) Priznavanje in izvrševanje sodnih odločb, izrečenih v državi članici, mora temeljiti na načelu medsebojnega zaupanja, razloge za nepriznanje pa je treba omejiti na kar najmanjši obseg.

[...]

- (24) Zoper potrdilo, izdano za lažjo izvršitev sodne odločbe, ni pravnega sredstva. Popraviti ga je mogoče le, kadar je nastala vsebinska napaka, t.j. kadar ne odraža pravilno sodne odločbe.“

¹⁶ Člen 2 Uredbe št. 2201/2003 določa:

„V tej uredbi:

1. ‚sodišče‘ pomeni vse organe v državi članici, ki so v skladu s členom 1 pristojni za odločanje o zadevah s področja uporabe te uredbe;

[...]

4. ‚sodna odločba‘ pomeni [...] sodno odločbo, ki se nanaša na starševsko odgovornost, in jo je izdalo sodišče države članice, ne glede na to, kakšno je ime sodne odločbe, vključno s sklepom, odredbo ali odločbo;

[...]

7. ‚starševska odgovornost‘ pomeni vse pravice in dolžnosti v zvezi z osebnostjo ali s premoženjem otroka, ki so fizični ali pravni osebi podeljene s sodno odločbo, po samem zakonu ali s pravno veljavnim dogovorom. Izraz zajema pravice do varstva in vzgoje otroka in pravice do stikov z otrokom;

[...]

9. ‚pravice do varstva in vzgoje‘ vključujejo pravice in dolžnosti, ki se nanašajo na skrb za otrokovo osebnost in zlasti pravico določitve kraja otrokovega prebivališča;

[...]

11. ‚neupravičena premestitev ali zadržanje‘ pomeni premestitev ali zadržanje otroka, kadar:

- (a) je to kršitev pravic do varstva in vzgoje, pridobljenih s sodno odločbo ali po samem zakonu ali z dogovorom, ki ima pravno veljavo v skladu z zakonodajo države članice, v kateri je imel otrok običajno prebivališče neposredno pred premestitvijo ali zadržanjem;

in

- (b) pod pogojem, da so se pravice do varstva in vzgoje otroka v času premestitve ali zadržanja dejansko izvajale, skupaj ali posamezno, ali bi se bile izvajale, če do premestitve ali zadržanja ne bi prišlo. Za varstvo in vzgojo otroka se šteje, da se izvršuje skupno, kadar v skladu s sodno odločbo ali po samem zakonu eden od nosilcev starševske odgovornosti ne more odločati o kraju otrokovega prebivališča brez soglasja drugega nosilca starševske odgovornosti.“

17 Člen 8(1) te uredbe določa:

„Sodišča države članice so pristojna v zadevah starševske odgovornosti v zvezi z otrokom, ki običajno prebiva v tisti državi članici v trenutku, ko je sodišče začelo postopek.“

18 Člen 9(1) te uredbe določa:

„Kadar se otrok zakonito preseli iz ene države članice v drugo in tam pridobi novo običajno prebivališče, obdržijo z odstopanjem od člena 8 sodišča države članice prejšnjega otrokovega običajnega prebivališča pristojnost še tri mesece po preselitvi, da lahko spremenijo sodno odločbo o pravicah do stikov z otrokom, ki je bila izdana v navedeni državi članici preden se je otrok preselil, kadar ima nosilec pravic do stikov z otrokom na podlagi sodne odločbe o pravicah do stikov svoje običajno prebivališče v državi članici otrokovega prejšnjega običajnega prebivališča.“

19 Člen 10 te uredbe določa:

„Pri neupravičeni premestitvi ali zadržanju otroka sodišča države članice, v kateri je otrok običajno prebival neposredno pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem, obdržijo svojo pristojnost, dokler otrok ne pridobi običajnega prebivališča v drugi državi članici [...]“

20 Člen 19(2) Uredbe št. 2201/2003 določa:

„Če pred sodišči različnih držav članic tečejo postopki z istim zahtevkom v zvezi s starševsko odgovornostjo do istega otroka, sodišče, ki je drugo začelo postopek, po uradni dolžnosti prekine svoj postopek, vse dokler se ne ugotovi pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek.“

21 Člen 20 te uredbe z naslovom „Začasni ukrepi in ukrepi zavarovanja“ določa:

„1. Določbe te uredbe v nujnih primerih sodiščem države članice ne preprečujejo sprejetja začasnih ukrepov ali ukrepov zavarovanja glede v tej državi nahajajočih se oseb ali premoženja, ki jih predvideva pravo te države članice, tudi v primeru, ko je po tej uredbi za odločanje o glavni stvari pristojno sodišče druge države članice.

2. Ukrepi iz odstavka 1 se prenehajo uporabljati, ko sodišče v državi članici, ki je po vsebini pristojno na podlagi te uredbe, sprejme ukrepe, za katere meni, da so primerni.“

22 Člen 21 in naslednji navedene uredbe se nanašajo na priznavanje in izvrševanje odločb. Navedeni člen 21(1) določa predvsem, da se sodne odločbe, izdane v državi članici, priznajo v drugih državah članicah, ne da bi bilo potrebno za priznanje začeti kakršenkoli poseben postopek.

23 Člen 24 Uredbe št. 2201/2003 določa, da se ne sme preverjati pristojnosti sodišča države članice izvora.

24 Člen 39 te uredbe določa, da se lahko izda potrdilo. Kakor je določeno v Prilogi II k navedeni uredbi, ki opredeljuje sestavine tega potrdila, to potrdilo navaja različne elementa postopka, predvsem potrditev izvršljivosti in vročitve sodne odločbe.

25 Člen 46 te uredbe določa:

„Listine, ki so bile uradno sestavljene ali registrirane kot javne listine in so izvršljive v eni izmed držav članic, kakor tudi dogovori med strankami, ki so izvršljivi v državah članicah, v katerih so bili sklenjeni, je treba priznati in jih razglasiti za izvršljive pod enakimi pogoji kot sodne odločbe.“

26 Člen 60 Uredbe št. 2201/2003 določa, da ta uredba nadomešča, med drugim, Haaško konvencijo iz leta 1980. Člen 61 navedene uredbe se nanaša na razmerje med navedeno uredbo in Haaško konvencijo iz leta 1996.

Dejansko stanje in odprti postopki

- ²⁷ Iz predložitvene odločbe izhaja, da je v sredini leta 2005 B. Purrrucker odšla živeti v Španijo z G. Vallésom Pérezom. V mesecu maju 2006 je rodila dvojčka, ki sta bila nedonošena. Deček, Merlín, je lahko zapustil bolnišnico septembra 2006. Deklica, Samira, pa jo je lahko zapustila šele marca 2007, saj je v vmesnem obdobju prišlo do zapletov.
- ²⁸ Pred tem se je odnos med B. Purrrucker in G. Vallésom Pérezom poslabšal, zato se je B. Purrrucker želela vrniti v Nemčijo skupaj s svojimi otroki, medtem ko je G. Vallés Pérez temu najprej nasprotoval. Stranki sta 30. januarja 2007 sklenili notarski dogovor, ki ga mora potrditi sodišče, da postane izvršljiv. Določbi 2 in 3 tega dogovora določata:

„Drugič – Stranki sta se dogovorili, da imata oče in mati starševsko odgovornost do mladoletnih otrok para ter pravico do varstva in vzgoje, kar ne vpliva na pravico do stikov z otrokoma, ki jo ima oče do svojih otrok in ki jo lahko prosto ter po svoji izbiri kadarkoli izvršuje, pri čemer sta se stranki dogovorili, da določita kraj otrokovega prebivališča, kot je opredeljeno spodaj v točki 3.

Tretjič – Glede kraja prebivališča matere in otrok sta se stranki dogovorili, da se B. Purrrucker skupaj z njima preseli v Nemčijo, kjer si izbere kraj svojega prebivališča in ga sporoči očetu otrok, ki daje izrecno soglasje k selitvi matere z otrokoma v to državo glede na to, da mati priznava pravico očeta do stikov z otrokoma in da mu dovoli, da kadarkoli obiše svoja otroka po svoji izbiri, pri čemer pred tem mati obvesti

o datumih obiskov. Kraj prebivališča je tako opredeljen za nedoločen čas, vendar brez vpliva na odločitve otrok para, ki bi jih otroka lahko sprejela ob svoji polnoletnosti.“

29 B. Purruker se je nameravala vrniti v Nemčijo s sinom D., ki je bil rojen v predhodni zvezi, ter otrokoma Merlínom in Samiro.

30 Zaradi zapletov in nujne kirurške operacije Samira ni mogla zapustiti bolnišnice. B. Purruker je zato 2. februarja 2007 odšla v Nemčijo s sinom Merlínom. Po njenih izjavah pred predložitvenim sodiščem naj bi njena hči Samira prav tako morala biti odpeljana v Nemčijo po svojem odhodu iz bolnišnice.

31 Med strankama postopka v glavni stvari tečejo trije postopki:

- prvi, v Španiji, ki ga je začel G. Vallés Pérez, za sprejetje začasnih ukrepov. Videti je, da bi se pod nekaterimi pogoji ta postopek lahko končal z meritorno odločbo o dodelitvi pravice do vzgoje in varstva otrok Merlína in Samire;
- drugi, v Nemčiji, ki ga je začela B. Purruker, za dodelitev pravice do vzgoje in varstva teh otrok, in
- tretji, v Nemčiji, ki ga je začel G. Vallés Pérez, za priznanje izvršljivosti sodne odločbe Juzgado de Primera Instancia n° 4 v San Lorenzu de El Escorial, s katero so bili sprejeti začasni ukrepi. Gre za postopek, v okviru katerega je bilo postavljeno vprašanje za predhodno odločanje.

Postopek v Španiji za sprejetje začasnih ukrepov

- ³² Ker je menil, da ga notarski sporazum ne zavezuje več, je G. Vallés Pérez junija 2007 začel postopek za sprejetje začasnih ukrepov in predvsem za dodelitev pravice do vzgoje in varstva otrok Samire in Merlína pred Juzgado de Primera Instancia n° 4 v San Lorenu de El Escorial.
- ³³ Obravnava je bila opravljena 26. septembra 2007. B. Purrrucker je predložila pisna stališča in je bila na tej obravnavi zastopana.
- ³⁴ S sodbo z dne 8. novembra 2007 je Juzgado de Primera Instancia n° 4 v San Lorenu de El Escorial sprejelo nujne in začasne ukrepe.
- ³⁵ Kot izhaja iz te sodbe, ki je bila priložena stališčem B. Purrrucker pred Sodiščem, je špansko sodišče navedlo:

„Poleg upoštevnega španskega materialnega prava se tožba sklicuje na [Haaško konvencijo iz leta 1980] (člena 1 in 2) ter na uredbo [...] št. 2201/2003 in konvencijo med Kraljevino Španijo in Zvezno republiko Nemčijo z dne 14. novembra 1983 o pristojnosti španskih sodišč (člen 8).“

36 V točki 3 obrazložitve ta sodba navaja naslednje:

„Tretjič – na prvem mestu, glede navedenega evropskega prava in konvencij, ki sta jih ratificirali Kraljevina Španija in Zvezna republika Nemčija na področju družinskega prava, pravice do vzgoje in varstva otrok ter preživitve za mladoletne otroke, je to sodišče povsem pristojno za odločanje glede na to, da so starši prebivali v Španiji in da je bilo tukaj določeno tudi zadnje prebivališče družine (člen 769(3) [španskega zakonika civilnega postopka (Ley de Enjuiciamiento Civil)]; člen 1 [Haaške konvencije iz leta 1980] – pristojno je sodišče glede na običajno prebivališče mladoletnika – s popisom je bilo ugotovljeno, da je Merlín v Colmenareju in da je bilo vse do njegovega odhoda v Nemčijo 2. februarja 2007 njegovo običajno prebivališče v Španiji).

Poleg tega je tožeča stranka španski državlján, običajno prebiva v Španiji in gre za prvi postopek, ki je bil v tej zadevi začel v Španiji. To sodišče je potrdilo svojo pristojnost v sklepu o sprejemu zahtevka 28. junija in v poznejšem sklepu z dne 20. septembra. Zato je sodišče v Albstadtu tisto, ki se mora, če pride do tega, po uradni dolžnosti izreči za nepristojno v korist španskega sodišča v skladu s členom 19 [Uredbe št. 2201/2003]. Sodišče se razglasi za nepristojno po uradni dolžnosti le, če sta stranki pred sodišči različnih držav članic vložili isti zahtevek glede starševske odgovornosti do mladoletnika z isto podlago. Vendar pa je videti, da je poznejši postopek, ki ga je v Nemčiji začela Bianca Purucker, poenostavljen postopek za zahtevek za izplačilo preživitve za otroka Merlína do očeta Guillerma Vallésa. Ta postopek se vodi pod številko 8FH13/07 pred sodiščem za družinske zadeve v Albstadtu.

Zastopnica Biance Purucker je na obravnavi uveljavljala nepristojnost tega sodišča, ker naj bi, na eni strani, Merlín običajno prebival v Nemčiji in se morajo zato interesi tega mladoletnika obravnavati v Nemčiji, in, na drugi strani, ker med strankama obstaja dogovor v obliki zasebne listine.

Tožeča stranka je nasprotovala [predložitvi zadeve nemškemu sodišču], ker ne pozna pravega zdravstvenega stanja Merlína, ker ni jasno, ali bo mati kdaj prišla nazaj v Španijo, ker je mati odšla, čeprav je bila Samira v življenjski nevarnosti. Poleg tega dogovora v obliki zasebne listine sodišče ni potrdilo, dovoljenje državnega tožilstva zanj ni bilo izdano in je lahko bil podpisan pod pritiskom ali na podlagi prevare.

Državno tožilstvo se je na obravnavi izreklo za pristojnost tega sodišča, ker sporazum med strankama ni bil potrjen na sodišču in ker je nujno, da se sprejmejo začasni ukrepi. Navedlo je, da je špansko sodišče pristojno na podlagi običajnega prebivališča tožeče stranke v Španiji, sestave zasebne listine v Španiji in rojstva mladoletnika Merlína v Španiji; izrazilo je dvom, da je bil odhod Merlína s španskega ozemlja zakonit.

Zato potrjujemo pristojnost tega sodišča, da odloči o zahtevi za sprejetje začasnih ukrepov.“

37 Kot navaja Bundesgerichtshof v predložitveni odločbi, so sprejeti začasni ukrepi ti:

„Sodišče je na podlagi zahtevka Guillerma Vallésa Péreza proti Bianci Purruker preventivno sprejelo naslednje nujne in takojšnječasne ukrepe:

1. Očetu Guillermu Vallésu Pérezu se dodeli pravica do skupne vzgoje in varstva obeh otrok Samire in Merlína Vallésa Purrukerja; oba starša obdržita starševsko odgovornost.

Za izvršitev tega ukrepa mora mati izročiti mladoletnega sina Merlína njegovemu očetu, ki ima bivališče v Španiji. Sprejeti morajo biti primerni ukrepi, da mati lahko potuje z dečkom in da obišče Samiro in Merlína, kadarkoli to želi, in primerno bivališče ji mora dati ali ji lahko da na voljo družinski član ali druga zaupanja vredna oseba, ki mora biti prisotna v času trajanja obiskov ves čas, ki ga mati preživi z otroki, pri čemer gre lahko za bivališče očeta, če se stranki o tem strinjata.

2. Brez predhodnega dovoljenja sodnika je prepovedano zapustiti špansko ozemlje skupaj z otroki.
3. Potna lista vsakega od otrok se izroči tistemu od staršev, ki ima pravico do vzgoje in varstva otrok.
4. Vsakršna sprememba bivališča obeh otrok, Samire in Merlína, se lahko opravi samo na podlagi predhodnega dovoljenja sodnika.
5. Materi se ne naloži nobena dolžnost preživljanja.

Nobeni stranki se ne naloži plačilo stroškov.

Če se bo začel postopek za meritorno odločitev, se ta sklep vključuje med ustrezne listine postopka.

Ta sklep se v skladu s pravili vroči strankam in državnemu tožilstvu z navedbo, da ni pravnega sredstva proti njemu.“

- 38 Kot izhaja iz listin, priloženih stališčem B. Purruker, je sodba Juzgado de Primera Instancia n° 4 v San Lorenzu de El Escorial z dne 8. novembra 2007 bila popravljena s popravno sodbo z dne 28. novembra 2007. Točka (1) izreka je bila popravljena tako, da očetu dodeljuje „pravico do vzgoje in varstva otrok“, in ne več „pravico do skupne vzgoje in varstva otrok“.
- 39 Juzgado de Primera Instancia n° 4 v San Lorenzu de El Escorial je 11. januarja 2008 izdalo potrdilo na podlagi člena 39(1) Uredbe št. 2201/2003, da je ta sodna odločba izvršljiva in da je bila vročena.
- 40 Videti je, da je G. Vallés Pérez začel postopek za meritorno odločitev in da je sodišče, ki je zadevo obravnavalo, o tem odločilo 28. oktobra 2008 ter da je bilo proti tej sodni odločbi vloženo pravno sredstvo.

Postopek v Nemčiji za dodelitev pravice do vzgoje in varstva otrok

- 41 B. Purruker je 20. septembra 2007, to je preden je bila izdana sodna odločba Juzgado de Primera Instancia n° 4 v San Lorenzu de El Escorial, z meritorno tožbo pred Amtsgericht Albstadt (okrajno sodišče v Albstadtu, Nemčija) zahtevala, da se ji dodeli pravica do vzgoje in varstva otrok Merlína in Samire. Na podlagi člena 16 Haaške konvencije iz leta 1980 je bil postopek v zvezi s pravico do vzgoje in varstva otrok prekinjen od 19. marca do 28. maja 2008, po tem pa dodeljen Amtsgericht Stuttgart (Nemčija) v skladu s členom 13 nemškega zakona o izvrševanju in uporabi nekaterih

pravnih instrumentov v mednarodnem družinskem pravu (Gesetz zur Aus- und Durchführung bestimmter Rechtsinstrumente auf dem Gebiet des internationalen Familienrechts). Amtsgericht Stuttgart je zavrnilo predlog za sprejetje novih začasnih ukrepov glede pravice do vzgoje in varstva obeh zadevnih otrok. O zadevi ni meritorno odločilo, izrazilo pa je dvom o svoji mednarodni pristojnosti. Z odločbo z dne 8. decembra 2008 je ugotovilo, da je z odločbo z dne 28. oktobra 2008, navedeno v točki 40 te sodbe, Juzgado de Primera Instancia n° 4 v San Lorenu de El Escorial razglasilo, da je prvo začelo postopek v smislu členov 16 in 19(2) Uredbe št. 2201/2003. Amtsgericht Stuttgart je zato v skladu s členom 19(2) te uredbe prekinilo postopek, dokler odločba Juzgado de Primera Instancia n° 4 v San Lorenu de El Escorial ni postala pravnomočna.

42 B. Purruker je vložila pravno sredstvo proti odločbi Amtsgericht Stuttgart. Oberlandesgericht Stuttgart je to odločbo 14. maja 2009 razveljavilo in zadevo vrnilo Amtsgericht Stuttgart v ponovno odločanje. Oberlandesgericht Stuttgart je odločilo, da mora sodišče samo preveriti svojo pristojnost in da člen 19 Uredbe št. 2201/2003 nobenemu od sodišč, pred katerimi teče postopek, ne podeljuje izključne pristojnosti za ugotovitev, katero sodišče je prvo začelo postopek. Oberlandesgericht Stuttgart je navedlo, da je zahtevek v zvezi s pravico do vzgoje in varstva otrok, ki ga je junija 2007 v Španiji začel G. Vallés Pérez, del postopka za sprejetje začasnih ukrepov, medtem ko je bil zahtevek v zvezi s pravico do vzgoje in varstva otrok, ki ga je 20. septembra 2007 v Nemčiji začela B. Purruker, tožba za meritorno odločitev. Taka tožba in postopek za sprejetje začasnih ukrepov naj bi bila različna spora ali različna zahtevka.

43 S sklepom z dne 8. junija 2009 je Amtsgericht Stuttgart pozvalo stranki, naj mu sporočita, v kateri fazi je postopek v Španiji, in ju hkrati pozvalo, naj se izjavita o možnosti, da se na Sodišče naslovi vprašanje za predhodno odločanje o določitvi sodišča, ki je prvo začelo postopek, v skladu s členom 104 b Poslovnika Sodišča.

Postopek v Nemčiji za priznanje izvršljivosti odločbe španskega sodišča

- 44 To je postopek, v okviru katerega je bilo podano obravnavano vprašanje za predhodno odločanje. G. Vallés Pérez je najprej med drugim zahteval izročitev otroka Merlina in, preventivno, začel postopek za priznanje izvršljivosti sodne odločbe Juzgado de Primera Instancia n° 4 v San Lorenzu de El Escorial. V nadaljevanju je zahteval predvsem priznanje izvršljivosti te odločbe. Tako sta Amtsgericht Stuttgart z odločbo z dne 3. julija 2008 in Oberlandesgericht Stuttgart z odločbo z dne 22. septembra 2008, ta je bila sprejeta na podlagi pritožbe, priznala izvršljivost sodne odločbe španskega sodišča in mater obvestila, da se ji lahko naloži plačilo globe, če odločbe ne bo spoštovala.

- 45 Bundesgerichtshof povzema sodno odločbo Oberlandesgericht Stuttgart tako:

„Nobenega razloga ni, ki bi nasprotoval izvršljivosti odločbe španskega sodišča. Čeprav gre za začasni ukrep španskega sodišča, pa Uredba št. 2201/2003 v členu 2, točka 4, ne določa nobene razlike glede na obliko odločbe v okviru priznavanja in izvrševanja odločb iz drugih držav članic in zahteva samo ‚sodn[o] odločb[o]‘. Čeprav skupnih otrok špansko sodišče ni zaslišalo, neobstoj tega zaslišanja ne krši nobenega temeljnega pravila postopka nemškega prava, in to še toliko bolj, ker sta bila otroka v času sprejetja odločbe stara samo leto in pol. Potrdilo španskega sodišča, izdano na podlagi člena 39 Uredbe št. 2201/2003, izpodbija dvome, ki jih je tožena stran izrazila na podlagi pozne vložitve tožbe za meritorno odločitev glede izvršljivosti španske odločbe. Prav tako ne obstajajo razlogi za nepriznanje na podlagi člena 23 Uredbe št. 2201/2003. Še posebej, nobena kršitev nemškega pravnega reda ni bila

ugotovljena; pravice do obrambe pa so bile spoštovane prek vabila toženi stranki na obravnavo. Dejstvo, da na njej ni bila osebno prisotna, temveč ji je zadoščalo, da jo zastopa njen odvetnik, je posledica njene lastne odločitve. V postopku priznavanja in izvrševanja to sodišče ne more vsebinsko preučiti zadeve glede pravice do vzgoje in varstva otrok, o kateri je bilo odločeno v Španiji.“

- ⁴⁶ V pritožbi, ki jo je vložila na Bundesgerichtshof, je B. Purucker izpodbijala odločbo Oberlandesgericht Stuttgart z dne 22. septembra 2008, ker se v skladu s členom 2, točka 4, Uredbe št. 2201/2003 priznavanje in izvrševanje odločb, ki jih izdajo sodišča drugih držav članic, ne uporablja začasne ukrepe v smislu člena 20 navedene uredbe, saj jih ni mogoče opredeliti kot odločbe o sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo.

Predložitvena odločba in vprašanje za predhodno odločanje

- ⁴⁷ Bundesgerichtshof navaja, da je vprašanje, ali se določbe člena 21 in naslednjih Uredbe št. 2201/2003 uporabljajo tudi začasne ukrepe v smislu člena 20 te uredbe ali samo za meritorne odločbe, odprto vprašanje v doktrini in da v sodni praksi še ni bilo dokončno rešeno.

- ⁴⁸ V skladu s prvo tezo naj bi bili začasni ukrepi v smislu člena 20 Uredbe št. 2201/2003 načeloma izključeni iz področja uporabe določb o priznavanju in izvrševanju, kakršne določa člen 21 in naslednji te uredbe. Člen 20 te uredbe določa samo preprosto pravilo o pristojnosti. Sodba z dne 2. aprila 2009 v zadevi A (C-523/07, ZOdl.,

str. I-2805, točka 46 in naslednje) bi lahko potrdila to tezo, saj navaja, da morajo biti začasni ukrepi v smislu člena 20 Uredbe št. 2201/2003 začasni ter da morata njihovo izvrševanje in prisilna narava izhajati iz nacionalne zakonodaje. Če je to res, je treba pritožbi B. Purruker ugoditi.

49 V skladu z nekaterimi tezami se področje uporabe člena 2, točka 4, Uredbe št. 2201/2003 razteza na začasne ukrepe, ki jih sprejme pristojno sodišče v okviru tožbe za meritorno odločitev, če so vsaj naknadno zagotovljene pravice do obrambe. To načelo naj bi bilo skladno s sodno prakso Sodišča, po kateri je poznejše zaslišanje dovolj za zagotovitev poštenega postopka (sodba z dne 16. junija 1981 v zadevi Klomps, 166/80, Recueil, str. 1593). Druge teze omejujejo uporabo Uredbe št. 2201/2003 na začasne ukrepe, ki so bili sprejeti, kadar je bilo to primerno, v okviru kontradiktornega postopka, v katerem so bile spoštovane pravice do obrambe.

50 Če bi bili zadnji dve hipotezi sprejeti, bi bil uspeh pritožbe odvisen od tega, ali je bila B. Purruker v postopku, v katerem so bili sprejeti začasni ukrepi, učinkovito zagotovljena pravica do izjave. Predložitveno sodišče meni, da dejstva, da je bila vabljen na obravnavo, da jo je na njej zastopal odvetnik in da sta njena otroka take starosti, da od njiju ni mogoče pričakovati nobenih dodatnih informacij, če bi bila zaslišana, potrjujejo pritrdilni odgovor na to vprašanje.

51 Nazadnje pa nekateri zagovarjajo tudi tezo, po kateri vse začasne ukrepe ureja sistem iz Uredbe št. 2201/2003. Po eni strani naj bi bili začasni ukrepi, sprejeti na podlagi člena 20 te uredbe, odločbe v pomenu člena 2, točka 4, navedene uredbe, za katere se uporabljajo določbe člena 21 in naslednjih iste uredbe o priznavanju in izvrševanju. Po drugi strani naj bi zagovorniki te teze navajali tudi, da če začasni ukrepi v smislu člena 20 Uredbe št. 2201/2003 niso vključeni v opredelitev pojma „odločba“ iz

njenega člena 2, točka 4, se določbe člena 21 in naslednjih te uredbe o priznavanju in izvrševanju odločb, sprejetih v drugih državah članicah, kljub temu uporabljajo za take ukrepe. Po tej tezi naj bi se navedeni člen 21 in naslednji brez dvoma uporabljali za začasni ukrep, ki ga je sprejelo špansko sodišče, in bi bilo pritožbo treba zavrni.

52 Bundesgerichtshof navaja, da odločba španskega sodišča ne krši nemškega javnega reda.

53 Glede na navedeno je Bundesgerichtshof prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali se določbe člena 21 in naslednjih Uredbe [št. 2201/2003] o priznavanju in izvrševanju sodnih odločb drugih držav članic na podlagi člena 2, točka 4, Uredbe [št. 2201/2003] uporabljajo za izvršljivečasne ukrepe glede pravice do vzgoje in varstva otrok na podlagi člena 20 Uredbe [št. 2201/2003]?“

Postopek pred Sodiščem

54 V skladu s členom 54 a Poslovnika sodišča sta sodnik poročevalec in generalna pravobranilka pozvala B. Purruker, naj Sodišču predloži odločbe z dne 8. decembra 2008, 14. maja 2009 in 8. junija 2009, ki so omenjene v točkah od 41 do 43 te sodbe in na katere se B. Purruker v svojih stališčih sklicuje.

- 55 Iz predloženih stališč izhaja, da sta bila verjetno samo B. Purrrucker in španska vlada seznanjena z obrazložitvijo sodbe Juzgado de Primera Instancia n° 4 v San Lorenzu de El Escorial z dne 8. novembra 2007, zlasti glede pristojnosti španskega sodišča. Več vlad, ki so podale svoja stališča, je predlagalo odgovor na vprašanje za predhodno odločanje na podlagi domnevne pristojnosti, medtem ko je Evropska komisija predvidela različne hipoteze.
- 56 Ko je bila navedena sodba, ki je bila priložena stališčem B. Purrrucker, vročena zainteresiranim osebam iz člena 23 Statuta Sodišča Evropske unije, jih je Sodišče pozvalo, naj še enkrat predložijo svoja pisna stališča o vprašanju za predhodno odločanje, pri čemer naj upoštevajo točko 3 navedene sodbe, ki je navedena v točki 36 te sodbe. Med drugim je pozvalo špansko vlado, naj predloži različna pojasnila o postopku za sprejetje začasnih ukrepov v zadevah, kakršna je obravnavana v postopku v glavni stvari.

Vprašanje za predhodno odločanje

- 57 S svojim vprašanjem Bundesgerichtshof sprašuje, ali se določbe člena 21 in naslednjih Uredbe št. 2201/2003 uporabljajo tudi za izvršljive začasne ukrepe glede pravice do varstva otrok v smislu člena 20 te uredbe.

- 58 Upoštevnost tega vprašanja je bila izpodbijana, prvič, na podlagi razloga, da začasni ukrepi iz postopka v glavni stvari ne spadajo na področje uporabe člena 20 te uredbe, saj jih je sprejelo sodišče, pristojno za vsebinsko odločanje, in, drugič, čeprav bi jih sprejelo sodišče, ki ni pristojno za vsebinsko odločanje, se ta določba nikakor ne bi nanašala nanje glede otroka Merlina, saj ni bil v Španiji, ko je Juzgado de Primera Instancia n° 4 v San Lorenzu de El Escorial odločalo.
- 59 Ta nasprotujoča si izpodbijanja kažejo na potrebo, da se razlaga člena 20 Uredbe št. 2201/2003 ne omeji na učinke odločbe, za katero se uporablja ta določba, temveč da se preuči tudi, za katere odločbe se ta določba uporablja.
- 60 Člen 20 Uredbe št. 2201/2003 je zadnji člen poglavja II te uredbe, poglavja o pristojnosti. Ni del členov, ki se posebej ukvarjajo s pristojnostjo v zvezi s starševsko odgovornostjo, ki so v oddelku 2 tega poglavja, temveč je del oddelka 3 tega poglavja z naslovom „Skupne določbe“.
- 61 Iz tega, kje je ta določba v strukturi Uredbe št. 2201/2003, izhaja, da ne gre za določbo, ki bi podeljevala pristojnost za meritorno odločanje v smislu te uredbe.
- 62 To ugotovitev potrjuje besedilo navedenega člena 20, ki je omejeno na določilo, da določbe Uredbe št. 2201/2003 „ne preprečujejo“ sodiščem držav članic, da v nujnih primerih sprejmejo nekatere začasne ukrepe ali ukrepe zavarovanja, določene v zakonih te države članice, če je sodišče druge države članice pristojno za vsebinsko

odločanje o zadevi. Prav tako uvodna izjava 16 navedene uredbe navaja, da ta „ne sme preprečevati“ sprejetja takih ukrepov.

- ⁶³ To pomeni, da se člen 20 Uredbe št. 2201/2003 lahko uporablja samo za ukrepe, ki so jih sprejela sodišča, katerih pristojnost za odločanje o starševski odgovornosti ne izhaja iz določb enega od členov iz poglavja II, oddelka 2, te uredbe.
- ⁶⁴ Narava ukrepov, ki jih lahko sprejme sodišče – začasni ukrepi ali ukrepi za zavarovanje v nasprotju z meritornimi odločbami – torej ni edini odločilni dejavnik za opredelitev, ali ti ukrepi spadajo na področje uporabe člena 20 navedene uredbe, temveč je to predvsem dejstvo, da jih sprejme sodišče, katerega pristojnost ni utemeljena na drugi določbi iste uredbe.
- ⁶⁵ Postopek v glavni stvari kaže, da, na podlagi branja sodbe, ni vedno preprosto tako opredeliti odločbe, ki jo sprejme sodišče v smislu člena 2, točka 1, Uredbe št. 2201/2003. Juzgado de Primera Instancia n° 4 v San Lorenu de El Escorial namreč ugotavlja, da je zahtevek utemeljen na podlagi upoštevnega španskega materialnega prava, Haasške konvencije iz leta 1980 ter tudi na podlagi navedene uredbe in konvencije med Kraljevino Španijo in Zvezno republiko Nemčijo z dne 14. novembra 1983 o pristojnosti španskih sodišč. Videti je, da svojo pristojnost natančneje opredeljuje, glede teh določb, glede na člen 769(3) španskega zakonika civilnega postopka in člen 1 Haasške konvencije iz leta 1980. Glede dejstev, na katerih bi ta pristojnost lahko temeljila v skladu s tema določbama, se Juzgado de Primera Instancia n° 4 v San Lorenu de El Escorial sklicuje hkrati na prebivališče staršev, zadnje bivališče družine, običajno prebivališče mladoletnika vse do njegovega odhoda v Nemčijo, državljanstvo tožeče stranke, njeno običajno prebivališče v Španiji in na dejstvo, da gre za prvi postopek, ki je bil v tej zadevi začet v Španiji. Nazadnje se to sodišče sklicuje na mnenje državnega

tožilstva, ki neodvisno od že navedenih dejavnikov upošteva dejstvo, da je bila notarska listina sestavljena v Španiji, in to, da je bil otrok Merlín rojen v Španiji.

⁶⁶ Videti je, da večina dejstev, ki jih navaja Juzgado de Primera Instancia n° 4 v San Lorenzu de El Escorial, ne ustreza merilom, na podlagi katerih je mogoče utemeljiti pristojnost na podlagi členov od 8 do 14 Uredbe št. 2201/2003. Glede dejstev, ki ustrezajo merilom iz členov 8, 9 in 10 navedene uredbe, na podlagi katerih bi bilo mogoče utemeljiti tako pristojnost, to sta običajno prebivališče mladoletnika in njegovo prejšnje običajno prebivališče, ta ne omogočajo ugotovitve, na podlagi katere izmed teh treh določb se je to sodišče razglasilo za pristojno na podlagi te uredbe, če se je.

⁶⁷ Kot to potrjujejo stališča, ki so bila predložena Sodišču, in težave, ki so jih imele zainteresirane osebe, ki so predložile stališča, da bi predlagale odgovor na vprašanje za predhodno odločanje, iz vseh teh dejavnikov izhaja velika negotovost, pri branju odločbe Juzgado de Primera Instancia n° 4 v San Lorenzu de El Escorial, glede tega, ali je to sodišče priznalo primarnost Uredbe št. 2201/2003 nad drugimi določbami, ki so bile navedene v tej odločbi, in glede uporabe te uredbe v zvezi z dejstvi v tej zadevi.

⁶⁸ Po navedbah češke vlade načelo medsebojnega zaupanja, na katerem temelji Uredba št. 2201/2003, zapoveduje domnevo, da je sodišče, ki je sprejelo odločbo, pristojno v smislu te uredbe, kadar ni izrecne navedbe, po kateri bi se za odločbo uporabljal 20 člen te uredbe. B. Purrucker in nemška vlada pa navajata, da bi moral neobstoj navedbe o pristojnosti na podlagi Uredbe št. 2201/2003 nasprotno povzročiti uporabo domneve, po kateri je ta odločba ukrep, za katerega se uporablja člen 20 te uredbe.

- ⁶⁹ Glede tega je treba ponovno navesti, da je Uredba št. 2201/2003 nad nacionalnim pravom, saj je del prava Unije. Med drugim v pogojih, določenih v njenih členih od 59 do 63, prevlada nad večino mednarodnih konvencij s tega področja.
- ⁷⁰ Kot je razvidno iz uvodne izjave 2 Uredbe št. 2201/2003, je načelo medsebojnega priznavanja sodnih odločb temelj za oblikovanje resničnega pravosodnega prostora.
- ⁷¹ V skladu z uvodno izjavo 21 mora to priznavanje temeljiti na načelu medsebojnega zaupanja.
- ⁷² To medsebojno zaupanje je omogočilo vzpostavitev zavezujoče ureditve pristojnosti, ki jo morajo spoštovati vsa sodišča, za katera velja Uredba št. 2201/2003; s takim medsebojnim zaupanjem pa je povezana odpoved držav članic njihovim notranjim predpisom o priznavanju in izvrševanju v korist poenostavljenega mehanizma priznavanja in izvrševanja odločb, sprejetih v postopkih s področja starševske odgovornosti (glej po analogiji, glede postopkov insolventnosti, sodbo z dne 2. maja 2006 v zadevi Eurofood IFSC, C-341/04, ZOdl., str. I-3813, točka 40).
- ⁷³ Za načelo medsebojnega zaupanja je značilno, da sodišče države članice, ki prejme zahtevek s področja starševske odgovornosti, preveri svojo pristojnost glede na člene od 8 do 14 Uredbe št. 2201/2003 (glej po analogiji zgoraj navedeno sodbo Eurofood IFSC, točka 41), in da iz odločbe, ki jo to sodišče sprejme, jasno izhaja, da se je nameravalo podrediti pravilom pristojnosti, ki se neposredno uporabljajo in so določena v tej uredbi, ali da je odločalo v skladu z njimi.

- 74 Ustrezno temu pa, kakor je določeno v členu 24 te uredbe, sodišča drugih držav članic ne smejo preverjati odločitve, ki jo je prvo sodišče sprejelo o svoji pristojnosti.
- 75 Ta prepoved ne vpliva na možnost sodišča, ki mu je bila predložena odločba, ki ne vsebuje elementov, ki bi nedvomno potrjevali pristojnost za meritorno odločanje sodišča izvora, da preveri, če iz te odločbe izhaja, da je to sodišče nameravalo svojo pristojnost opreti na določbo iz Uredbe št. 2201/2003. Tako preverjanje, kot je navedla generalna pravobranilka v točki 139 sklepnih predlogov, namreč ni preverjanje pristojnosti sodišča izvora, temveč le ugotavljanje temelja, na katerega je sodišče oprlo svojo pristojnost.
- 76 Iz teh dejavnikov izhaja, da kadar pristojnost za meritorno odločanje, v skladu z Uredbo št. 2201/2003, sodišča, ki je sprejelo začasne ukrepe, ne izhaja povsem jasno iz elementov, ki so navedeni v sprejeti odločbi, ali kadar ta odločba ne vsebuje povsem jasne obrazložitve o pristojnosti za vsebinsko odločanje tega sodišča s sklicevanjem na eno od pristojnosti iz členov od 8 do 14 te uredbe, je mogoče sklepati, da ta odločba ni bila sprejeta v skladu s pravili o pristojnosti, ki jih določa ta uredba. To odločbo je kljub temu mogoče preučiti glede na člen 20 uredbe, da bi se preverilo, če zanjo velja ta določba.
- 77 Člen 20 Uredbe št. 2201/2003 namreč določa več pogojev, ki jih je treba upoštevati. Kot je Sodišče že navedlo, lahko sodišča, navedena v členu 20(1) navedene uredbe, take začasne ukrepe ali ukrepe zavarovanja sprejmejo le, če upoštevajo tri kumulativne pogoje, in sicer:

- zadevni ukrepi morajo biti nujni;

- sprejeti morajo biti glede oseb ali premoženja, ki so v državi članici, v kateri imajo ta sodišča sedež, in
- biti morajo začasni (zgoraj navedena sodba A, točka 47, in sodba z dne 23. decembra 2009 v zadevi Detiček, C-403/09 PPU, ZOdl., str. I-12193, točka 39).

⁷⁸ Lahko sklepamo, da vsaka odločba, iz katere ne izhaja, da jo je sprejelo sodišče, ki je pristojno za meritorno odločanje, ali sodišče, ki to zatrjuje, ne spada nujno na področje uporabe člena 20 Uredbe št. 2201/2003, temveč se ta določba nanaša na odločbo samo, kadar ta izpolnjuje pogoje iz te določbe.

⁷⁹ Glede učinkov ukrepa na podlagi člena 20 te uredbe je Sodišče odločilo, da mora njegova zavezujoča narava izhajati iz upoštevne nacionalne zakonodaje, saj je bil sprejet na podlagi določb nacionalnega prava (zgoraj navedena sodba A, točka 52).

⁸⁰ Člen 20(2) Uredbe št. 2201/2003 med drugim določa, da se ukrepi, sprejeti na podlagi njenega člena 20(1), prenehajo uporabljati, ko za meritorno odločanje na podlagi te uredbe pristojno sodišče v državi članici sprejme ukrepe, za katere meni, da so primerni.

⁸¹ Iz zavezujoče narave Uredbe št. 2201/2003 in njene neposredne uporabe ter iz besedila njenega člena 20 izhaja, da ukrep, ki spada na področje uporabe te določbe, lahko nasprotuje predhodni odločbi, ki jo sprejme sodišče druge države članice, ki je pristojno za meritorno odločanje. Nasprotno pa odločba, na katero se člen 20 te

uredbe ne nanaša, ker ne izpolnjuje pogojev, določenih v tej določbi, ne more obveljati nad tako predhodno odločbo (glej položaj v zgoraj navedeni sodbi Detiček, zlasti točka 49).

⁸² Glede učinka odločbe iz člena 20 Uredbe št. 2201/2003 v drugi državi članici – razen državi sodišča, ki je izdalo odločbo – so Komisija in več držav članic zatrjevale, da ukrepi iz tega člena 20 morajo imeti možnost, da se zanje uporabi sistem priznavanja in izvrševanja, ki ga določa navedena uredba. Navajale so primer selitve oseb ali predmetov po tem, ko je sodišče odločalo, ali primer nesreče ali bolezní otroka, zaradi katerih je nujno dovoljenje osebe, ki je v drugi državi članici.

⁸³ Vendar pa je treba ugotoviti, kot je navedla generalna pravobranilka v točkah od 172 do 175 sklepnih predlogov, da se sistem priznavanja in izvrševanja, določen v Uredbi št. 2201/2003, ne uporablja za ukrepe iz njenega člena 20.

⁸⁴ Zakonodajalec Unije namreč ni želel take uporabe. Kot izhaja iz obrazložitve predloga Komisije leta 2002, na podlagi katerega je bila sprejeta Uredba št. 2201/2003 [dokument COM(2002) 222 konč.], člen 20(1) te uredbe izhaja iz člena 12 Uredbe št. 1347/2000, ki povzema člen 12 Konvencije Bruselj II. Obrazložitev predloga Komisije iz leta 1999, na podlagi katere je bila sprejeta Uredba št. 1347/2000 [dokument COM(1999) 220 konč.], in poročilo Borrás o Konvenciji Bruselj II oba z enakim besedilom glede teh členov navajata, da „pravilo iz tega člena omejuje krajevne učinke ukrepa na državo, v kateri so bili sprejeti“.

⁸⁵ Poročilo Borrás glede tega poudarja razliko med besedilom člena 12 Konvencije Bruselj II in besedilom člena 24 Bruseljske konvencije, da so „ukrepi, na katere se nanaša člen 24 te konvencije, [...] omejeni na področja, za katera se konvencija uporablja, in [...], nasprotno, imajo zunajozemeljske učinke.“ Iz te primerjave z Bruseljsko konvencijo izhaja, da so sestavljavci Konvencije Bruselj II nameravali vzpostaviti povezavo med področji, na katerih je mogoče sprejeti začasne ukrepe, in teritorialnim učinkom teh ukrepov.

⁸⁶ Ta povezava se lahko razloži s tveganjem, da se zaobidejo pravila iz drugih predpisov Unije, predvsem iz Uredbe št. 44/2001. Kot to izpostavljata tako obrazložitev predloga Komisije v letu 1999, na podlagi katere je bila sprejeta Uredba št. 1347/2000, kot tudi poročilo Borrás, se namreč začasni ukrepi iz člena 20 Uredbe št. 2201/2003 nanašajo na osebe in na stvari, zato zajemajo področja, ki jih zadnjenavedena uredba ne pokriva. Uporaba sistema priznavanja in izvrševanja, ki ga določa Uredba št. 2201/2003, naj bi torej v drugih državah članicah omogočala priznavanje in izvrševanje ukrepov na področjih, ki jih ta uredba ne zajema in ki bi bili, na primer, lahko sprejeti na podlagi kršitve pravil, ki določajo posebno ali izključno pristojnost drugih sodišč na podlagi Uredbe št. 44/2001.

⁸⁷ Besedilo Uredbe št. 2201/2003 v ničemer ne izkazuje namena, da se zavrnejo razlage, vsebovane v teh pripravljalnih dokumentih glede učinkov ukrepov iz njenega člena 20. Nasprotno, mesto, ki ga ima ta določba v navedeni uredbi, ter izraza „ne preprečujejo“ in „ne sme preprečevati“, ki sta navedena v členu 20(1) in v uvodni izjavi 16 navedene uredbe, kažejo, da ukrepi iz navedenega člena 20 niso del odločb, ki so sprejete v skladu s pravili o pristojnosti, določenimi v isti uredbi, in za katere se uporablja sistem priznavanja in izvrševanja, ki ga je vzpostavila ta uredba.

- 88 Temu sklepu ni mogoče nasprotovati s sklicevanjem na člen 11(1) Haaške konvencije iz leta 1996. V skladu s to določbo so „[v] vseh nujnih primerih [...] organi države pogodbenice, na ozemlju katere je otrok ali premoženje, ki mu pripada, pristojni za sprejetje vseh potrebnih varstvenih ukrepov“.
- 89 Kot je poudarila nemška vlada v svojih pisnih stališčih, sta med členom 11(1) Haaške konvencije iz leta 1996 in členom 20 Uredbe št. 2201/2003 pomembni razliki. Najprej, člen 11 te konvencije je očitno zasnovan kot pravilo o pristojnosti in je sistemsko del seznama določb te vrste, kar ne velja za člen 20 te uredbe, kot je bilo navedeno v točki 61 te sodbje.
- 90 Med drugim, čeprav Haaška konvencija iz leta 1996 predvideva priznavanje in izvrševanje ukrepov, ki so sprejeti v skladu z njenim členom 11, je treba opozoriti, da pravila, ki jih določa, še posebej njena člen 23(2)(a) o priznavanju in člen 26(3) o izvrševanju, ki se sklicuje na navedeni člen 23(2), omogočajo preverjanje mednarodne pristojnosti sodišča, ki je sprejelo ukrep. To ne velja za sistem priznavanja in izvrševanja, ki ga določa Uredba št. 2201/2003, saj njen člen 24 prepoveduje preverjanje pristojnosti sodišča države članice izvora.
- 91 Kot je na obravnavi poudarila vlada Združenega kraljestva, bi potrditev priznavanja in izvrševanja ukrepov iz člena 20 Uredbe št. 2201/2003 v vsaki državi članici, vključno z državo, ki je pristojna za vsebinsko odločanje, poleg tega povzročila tveganje, da se zaobidejo pravila o pristojnosti, ki jih določa ta uredba, in tveganje „forum shopping“, kar bi bilo v nasprotju z namenom te uredbe in zlasti s tem, da se kar najbolj

upoštevajo otrokovi interesi tako, da odločbe, ki se nanašajo nanj, sprejme sodišče, ki je geografsko blizu njegovega običajnega prebivališča, za katero je zakonodajalec Unije ugotovil, da je najbolj primerno, da presoja o ukrepih, ki jih je treba sprejeti v otrokovem interesu.

⁹² Dejstvo, da se za ukrepe iz člena 20 Uredbe št. 2201/2003 ne uporablja sistem priznavanja in izvrševanja, ki ga ta uredba določa, kljub temu ne preprečuje, da bi bili ti ukrepi sploh priznani ali izvršeni v drugi državi članici, kot navaja generalna pravobranilka v točki 176 svojih sklepnih predlogov. Drugi mednarodni instrumenti ali druga nacionalna zakonodaja se namreč lahko uporabijo, pri tem pa se ta uredba ne krši.

⁹³ Med drugim Uredba št. 2201/2003 določa ne samo pravila o pristojnosti sodišč ter priznavanju in izvrševanju njihovih odločb, temveč tudi o sodelovanju med osrednjimi organi držav članic v zadevah starševske odgovornosti. Tako sodelovanje mora biti mogoče, da se ob upoštevanju navedene uredbe in nacionalne zakonodaje nudi pomoč v izjemnih nujnih primerih, kakršni so omenjeni v točki 82 te sodbe.

⁹⁴ V točki 42 zgoraj navedene sodbe Detiček je sodišče opredelilo pojem „nujnosti“, ki ga vsebuje člen 20 Uredbe št. 2201/2003, tako da se hkrati nanaša na položaj, v katerem je otrok, in na dejansko nezmožnost, da bi se vloga v zvezi s starševsko odgovornostjo vložila pri sodišču, pristojnemu za vsebinsko odločitev.

⁹⁵ Glede tega je treba opozoriti, da čeprav se konkretni načini izvedbe pravice do izjave lahko razlikujejo glede na nujnost odločanja, pa mora biti vsaka omejitev izvrševanja te pravice ustrezno upravičena in mora temeljiti na postopkovnih jamstvih, ki zadevnim osebam v takem postopku zagotavljajo možnost učinkovitega izpodbijanja ukrepov, sprejetih v nujnih primerih (glej po analogiji, glede postopkov insolventnosti, zgoraj navedeno sodbo Eurofood IFSC, točka 66).

⁹⁶ Ni sporno, da je v postopku v glavni stvari Juzgado de Primera Instancia n° 4 v San Lorenzu de El Escorial zaslišalo B. Purruker, preden je sprejelo začasne ukrepe. Nasprotno pa iz pojasnil španske vlade glede postopka v glavni stvari, ki so bila predložena na poziv Sodišča, izhaja, da:

- ne obstaja nobeno pravno sredstvo proti odločbi o začasnih ukrepih, tako da tožena stranka ne more doseči spremembe odločbe o sprejetju navedenih ukrepov, razen v okviru meritornega postopka, ki se začne po zahtevku začasne ukrepe ali hkrati z njim;
- lahko vsaka stranka začne meritorni postopek, tako stranka, ki je zahtevala sprejetju začasnih ukrepov, kot tudi tista, ki jih ni;
- v primeru začasnih ukrepov pred zahtevkom za meritorno odločanje ti prenehajo veljati, če se v roku 30 dni po njihovem sprejetju ne vloži glavni pravdni zahtevek;

- če so bili začasni ukrepi zahtevani pred zahtevkom za meritorno odločanje, se glavni zahtevek vloži na krajevno pristojno sodišče, ki je lahko isto ali drugo sodišče kot tisto, ki je sprejelo predhodnečasne ukrepe;
- je mogoče vprašanje o pristojnosti drugemu sodišču predložiti šele na podlagi pritožbe proti meritorni odločbi na prvi stopnji;
- je povprečno trajanje postopka med odločbo, ki nalagačasne ukrepe, in odločbo o pravnem sredstvu pred drugim sodnikom težko presoditi.

⁹⁷ Glede na pomen začasnih ukrepov – če jih sprejme sodišče, pristojno za meritorno odločanje, ali ne – ki se lahko odredijo v zadevah o starševski odgovornosti, predvsem zaradi posledic, ki jih lahko imajo na mlajše otroke (glej v tem smislu sodbo z dne 11. julija 2008 v zadevi Rinau, C-195/08 PPU, ZOdl., str. I-5271, točka 81), še posebej glede dvojčkov, ki sta bila ločena drug od drugega, in dejstvo, da je sodišče, ki je sprejelo ukrepe, v tem primeru izdalo potrdilo v skladu s členom 39 Uredbe št. 2201/2003, čeprav je veljavnost začasnih ukrepov, na katere se nanaša to potrdilo, odvisna od vložitve meritorne tožbe v 30 dneh, je pomembno, da ima oseba, ki jo tak postopek zadeva – tudi če jo je sodišče, ki je ukrepe sprejelo, zaslišalo – možnost, da vloži pravno sredstvo proti odločbi, s katero so bili sprejeti začasni ukrepi, da lahko izpodbija, pred drugim sodiščem, kot je tisto, ki je sprejelo zadevne ukrepe, in ki odloča hitro, predvsem pristojnost za meritorno odločanje, ki jo je razglasilo sodišče, ki je sprejeločasne ukrepe, ali, če iz odločbe ne izhaja, da je sodišče pristojno ali da se je izreklo za pristojno na podlagi te uredbe, izpolnitev pogojev, navedenih v členu 20 navedene uredbe in ponovljenih v točki 77 te sodbe.

- 98 To pravno sredstvo bi moralo biti mogoče izvršiti, ne da bi to kakorkoli vplivalo na to, da oseba, ki ga vloži, priznava pristojnost za meritorno odločanje, ki si jo je morebiti priznalo sodišče, ki je sprejelo začasne ukrepe.
- 99 Nacionalno sodišče je tisto, ki načeloma uporabi svoje nacionalno pravo ob upoštevanju polne učinkovitosti prava Unije, kar ga lahko pripelje do tega, da, če je to potrebno, ne uporabi nacionalnega pravila, ki temu nasprotuje, ali da razlaga nacionalno pravilo, ki je bilo določeno ob upoštevanju izključno notranjega položaja, tako da ga uporabi za zadevni čezmejni položaj (glej v tem smislu zlasti sodbe z dne 9. marca 1978 v zadevi *Simmenthal*, 106/77, Recueil, str. 629, točka 16; z dne 19. junija 1990 v zadevi *Factortame in drugi*, C-213/89, Recueil, str. I-2433, točka 19; z dne 20. septembra 2001 v zadevi *Courage in Crehan*, C-453/99, Recueil, str. I-6297, točka 25; z dne 17. septembra 2002 v zadevi *Muñoz in Superior Fruiticola*, C-253/00, Recueil, str. I-7289, točka 28, in z dne 8. novembra 2005 v zadevi *Leffler*, C-443/03, ZOdl., str. I-9611, točka 51).
- 100 Glede na vse navedeno je treba na zastavljeno vprašanje odgovoriti, da se določbe člena 21 in naslednjih Uredbe št. 2201/2003 ne uporabljajo za začasne ukrepe glede pravice do vzgoje in varstva otrok na podlagi člena 20 navedene uredbe.

Stroški

- 101 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

Določbe člena 21 in naslednjih Uredbe (ES) št. 2201/2003 Sveta z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 se ne uporabljajo začasne ukrepe glede pravice do vzgoje in varstva otrok na podlagi člena 20 navedene uredbe.

Podpisi